

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ῥορτάκιοι τῆς Βιθυνίας.

Τὸ Ῥορτάκιο, κοινὸ πόλις νεωτάτη, κειμένη ἐπὶ τινος παρὰ τὴν Κύβαν (Κεῦβε) λόσου παρὰ τὸν Σαγγάριον ποταμὸν καὶ ἀπέχουσα τῆς Νικομηδείας δι' ἵππου 12 περίπου ὥρας (75 χιλίωμ.). τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲ 174 χιλ. ἔχει ὑπὲρ τὰς 6,000 κατοίκων, ὧν 4,000 Ἕλληγες ὀρθόδοξοι καὶ 2,000 Ἀρμένιοι. Ἡ μικρασιατικὴ αὕτη κοινότητα, μαγευτικὴν τοποθεσίαν ἔχουσα καὶ γραφικωτάτην θέαν, καθότι ἔμπροσθεν αὐτῆς ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Κύβας εὐρίσκειται ὁ ὀφιοειδὴς Σαγγάριος καὶ μακρὰν ὁ γιονοσκεπὴς Ὀλυμπος τῆς Βιθυνίας, φαίνεται εἰς τὸν ἐπισκέπτην κοινότητα ἤσυγος, νεκρά, διότι δὲν ἀπαντᾷται κίνησις ἐν αὐτῇ ἀνάλογος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς, καὶ διότι σπουδαίας ἐμπορίας στερεῖται ἕνεκα τοῦ ἀποκέντρου τῆς τοποθεσίας αὐτῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας. Ἐν τούτοις ὅμως οἱ ὁμογενεῖς φιλοτιμοῦνται νὰ διατηρῶσιν ἀκαμίον τὸ φρόνημα καὶ τὸν πρὸς τὴν παιδείαν ἔρωτα, διακρίνονται δὲ ἐπὶ παραδειγματικῇ φιλοξενίᾳ, ἐπὶ φιλομουσίᾳ δὲ καὶ φιλοπονήᾳ διὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ ἔθνικὰ πράγματα. Μαρτυρία τούτων ἔστωσαν ὁ μέγιστος ναὸς, πολυτελεῖς ἀναλόγως τῆς κοινότητος κεκοσμημένους καὶ τὰ τῶν ἀρρέων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια.

Ἡ κυριότερα βιομηχανία τοῦ τόπου εἶνε ἡ βομβυκοτροφία καὶ ἡ γεωργία βιομηχανικὰ καταστήματα ἀξιοσημείωτα ὑπάρχουσι δ' ἀποκινῆτα μεταξοκλωστήρια, εἰς τὰ ὅποια ἐργάζονται περὶ τὰς 500 γυναῖκας καὶ κοράσια. Πολιτικῶς ἐξεταζόμενον τὸ Ῥορτάκιο ὑπάγεται εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν τῆς κόμης Κύβας, ὑπαγομένης εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Νικομηδείας, ἐκκλησιαστικῶς δὲ ἀνέκειται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ μητροπολίτου Νικαίας. Εἰς τὰ σχολεῖα τὰ ὅποια διατηρεῖ ἡ ἑλληνικὴ κοινότης φοιτοῦσι μαθηταὶ ὑπὲρ τοὺς 400. Οἱ ἡμέτεροι, καίτοι πολυπληθέστεροι τῶν Ἀρμενίων, ὅμως ἕνεκα δεδικαιολογημένων ἱστορικῶν λόγων, ὡς οἰκογενειακὴν καὶ τοῦ κοινῶ βίου γλώσσαν λαλοῦσι μόνον τὴν γυδαίαν ἀρμενικὴν, καίπερ τὸν ἑλληνικὸν αὐτῶν χαρακτήρα καὶ τὸν πνευματικὸν τῆς ὁμογενείας καὶ ἀδελφότητος δεσμὸν πρὸς τὸ ὅλον ἑλληνικὸν διατηρήσαντες μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ καὶ ζήλου ἀνέκειται ἐν τῷ ὀρθοδόξῳ ἑλληνισμῷ, ὡς καὶ τὴν ἑλληνικὴν συνειδήσιν καὶ γλώσσαν ὡς γλώσσαν τοῦ πνευματικοῦ βίου καὶ τῆς παιδείσεως καὶ τῆς θρησκείας. Ἡ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων λαλουμένη γλώσσα εἶνε μὲν, ὡς εἶπομεν, ἡ παρεφθαρμένη ἀρμενικὴ, βριβεῖ ὅμως αὕτη καὶ πολλῶν τῶν κυρίως ἑλληνικῶν λέξεων καὶ φράσεων, ἀκαταλήπτων ὅπως παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις, προσέτι δὲ καὶ τουρκικῶν ὥστε καλλίστα δυναμέθα νὰ ὀνομάσωμεν αὐτὴν ἑλληνο-τουρκο-ἀρμενικὴν, τὴν ὅποیان ἡ κοινότης ἡμῶν προσπαθεῖ παντοίως νὰ ἐξελληνίσῃ διὰ τῶν σχολείων αὐτῆς.

Τὸ νὰ διευκρινίσῃ τις τὴν ἀρχὴν καὶ σύστασιν τοῦ Ῥορτάκιο εἶνε ἔργον δυσχερότατον, μὴ ὑπακούσας ἱστορικῆς πηγῆς καὶ ὡς διαφωνούντων καὶ ἀντιφασκόντων περὶ αὐτοῦ τῶν πλείστων. Ἐπιτόπιός τις παράδοσις μέχρι τῶν νῦν ζώντων διασθεῖσα λέγει, ὅτι περὶ τὸ 1650 μ. Χ. τὴν γῶραν συνόρισαν 6—7 οἰκογένειαι ἀρμενικαὶ ἐξ Ἀρμενίας ἐλθούσαι, 3 ὀθωμανικαὶ καὶ κατὰ τινὰς ἰσάριθμοι ἑλληνικαί, ὅπερ ὅμως δὲν εἶνε βέβαιον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ οἰκογένειαι αὗται ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἤριζον διὰ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ νεοσυστάτου χωρίου, ὑπερισχυάσθησαν τῶν Ἀρμενίων, οἱ ὀθωμανοὶ ἀπεχωρίσθησαν καὶ συνωκίσθησαν ὀλίγον μακρὰν τοῦ χωρίου. Τὸ χωρίον τοῦτο καὶ μέχρι τῆς σήμερον σιζόμενον καὶ

ὑπάρχον ἐντὸς δάσου φέρει τὸ ὄνομα Κουλιφαρὰ (Κουλ—φιορ—δουλος—λειποτάκτης), κατοικοῦμενον δὲ ὑπὸ 25 οἰκογενειῶν ὀθωμανικῶν, ποιμενικῶν καὶ γεωργικῶν διαγούσων βίον, κεῖται εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς κοινότητος ἀπέχον 1)4 τῆς ὥρας μακρὰν αὐτῆς.

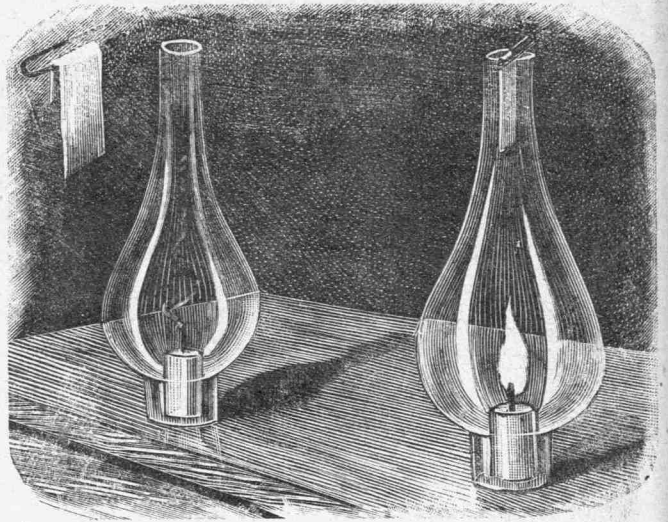
Οἱ πρότεροι Ἕλληγες κάτοικοι τοῦ Ῥορτάκιο, οἵτινες θὰ ἦσαν βεβαίως τότε ὀλιγώτεροι τῶν Ἀρμενίων, ἐξ ἀναμειβητικῶν τεκμηρίων ἀποδεικνύεται ὅτι εἰσὶ μέτοικοι ἐκ διαφόρων πόλεων καὶ χωρίων τῆς Μ. Ἀσίας καὶ Εὐρώπ. Τουρκίας, οἵτινες καταφεύγοντες ἐνταῦθα κατὰ γαλεπὰς περιστάσεις μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, εὐρίσκον ἄσυλον καὶ ἤσυγιαν διὰ τὸ λίαν ἀπόκεντρον καὶ φιλήσυγον τοῦ τόπου καὶ τῶν κατοίκων συγγαυθευθέντες δ' ἐξ ἀνάγκης μετὰ τοῦ ἐγγωσίου ἀρμενικοῦ στοιχείου, ἀπεδέξαντο βαθμηδὸν καὶ τὸ ἀρμενικὸν γλωσσικὸν ἰδίωμα, ἕνεκα τῶν πρὸς αὐτοὺς ἀφεύκτων σχέσεών των.

Γεώργιος Δ. Παχτίκος

ΠΑΙΓΝΙΑ

Κηρίον ἐντὸς ὑαλίνου σωλῆνος

Θέσατε τεμάχιον κηρίου ἀναμμένου ἐντὸς ὑαλίνου σωλῆνος λάμπας. Ἡ φλόξ ἀρχίζει μετ' ὀλίγον νὰ τρέμῃ, νὰ λιποψυχῇ καὶ τέλος σβύνεται. Τοῦτο συμβαίνει ἐκ τῆς συσσωρεύσεως ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ὅπερ πλημμυρεῖ τὸν σωλῆνα. Δύνασθε ὅμως δι' ἀπλουστάτου μέσου νὰ δώσατε διέξοδον εἰς τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ καὶ νὰ διατηρή-

σατε ἄσβεστον τὴν φλόγα. Πρὸς τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἄνω στόμιου τοῦ σωλῆνος ἀναρτᾷτε μικρὸν τεμάχιον χαστονίου, ἢ γ. ἐπισκεπητρίου ἀπὸ καρφίδος τῆς κόμης, ὡς φαίνεται εἰς τὴν εἰκόνα, οὕτω δὲ σχηματίζεται βεῦμα ἐντὸς τοῦ σωλῆνος, ἀνανεύεται ὁ ἀήρ αὐτοῦ καὶ ἡ φλόξ διατηρεῖται ἀκαμίαια.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἐάν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχῃ ἡδονή, τὴν ὅποیان ζηλεύουσιν οἱ ἄγγελοι, αὕτη εἶνε ἡ ἀνακούφισις τῶν τελλομένων.

★

Ὅπως εἰς τὴν γεωμετρίαν, ὁμοίως καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν σημαντωτάτη γραμμὴ εἶνε ἡ εὐθεία.

★

Θέλεις νὰ τρέχουν ὄλοι εἰς βοήθειάν σου; Προσπάθει νὰ μὴ ἔχῃς ἀνάγκην κανενός.